291409 ـ سهامی مختلط (حرام و غیر حرام) را به ارث بردهاند و ارزش آن بالا رفته است؛ برای رهایی از آن چهکار کنند؟

سوال

سهام شرکت اتصالات به ما به ارث رسیده است. ما سود این سهام را برمی‌داشتیم و ده درصدش را خارج می‌کردیم و بقیه را برای خودمان می‌گذاشتیم. آیا کار ما درست است؟ ما می‌خواهیم این سهام را بفروشیم و از آن خلاصی یابیم اما نمی‌دانیم سرمایهٔ اصلی ما چقدر است چون قیمت سهام بالا رفته. اکنون چه‌کار باید بکنیم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اگر سهام مذکور مختلط است به این شکل که فعالیت شرکت بخشی از آن حرام است یا بر اساس ربا تعامل می‌کند به این شکل که قرض ربوی می‌گیرد یا وام ربوی می‌دهد؛ واجب آن است که با فروش آن از این سهام خلاص شد و باقی گذاشتن آن با پاک کردنش جایز نیست؛ زیرا تحریم تنها متعلق به سود حرام نیست، بلکه به ذات خود معامله نیز برمی‌گردد چرا که سهم یک قسمت فراگیر از همه فعالیت شرکت است و هر تصرفی در سهام از طریق حرام، گناهش به همه سهام‌داران می‌رسد چنان‌که در پاسخ به پرسش (45319) و (83969) بیان شد.

اما آن مقدار از سودی که در برابر فعالیت حرام شرکت پیش از آگاه شدن از حرام بودن آن گرفته‌اید را می‌توانید از آن استفاده کنید و از آن‌چه که پس از دانستن حرمت به دست آمده باید خلاص شد.

بالا رفتن قیمت سهام تاثیری ندارد و شما می‌توانید سهام را به قیمت کنونی‌اش بفروشید و از از نسبت حرامش خلاص شوید یعنی از سودی که پس از دانستن حرمت به دست آورده‌اید، چه ده درصد باشد یا کمتر یا بیشتر.

در فتاوى اللجنة الدائمة (۱۴/ ۲۹۹) آمده است: «سوال: من از الله می‌ترسم و از ربا بدم می‌آید و برایم در شرکت برق و سابک و الزراعية در تبوک و نادک الزراعية و شرکت سیمان کویت و شرکت اتومبیل سهام خریده‌اند. من سخن بسیاری دربارهٔ وجود ربا در این شرکت‌ها شنیده‌ام و نظری قطعی ندارم تا آن‌که پاسخ جناب شیخ را بشنوم. در صورت وجود ربا چگونه می‌توانم از آن رهایی یابم و پولم را پس بگیرم؟

پاسخ: اولا: هر شرکتی که ثابت شود بر اساس ربا ـ گرفتن یا دادن ـ کار می‌کند، مساهمه در آن جایز نیست، زیرا تعاون در

گناه است. الله تعالی می‌فرماید:

وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

مائده: ۲

(و در نیکوکاری و تقوا با یکدیگر همکاری کنید و در گناه و تعدی دستیار هم نشوید و از الله پروا کنید که الله سخت کیفر است).

ثانیا: کسی که در شرکتی که بر اساس ربا کار می‌کند سهام خریده باید سهامی که در آن شرکت دارد را بفروشد و سود ربوی را در کارهای خیر و پروژه‌های خیریه مصرف کند. و بالله التوفیق وصلی الله علی نبینا محمد وآله وصحبه وسلم».

از دکتر محمد العصیمی ـ حفظه الله ـ پرسیده شد: «من از آغاز تاسیس شرکت سابک سهامی در این شرکت دارم و با انتشار تب سهام در جامعه به یاد آن سهام افتادم و دربارۀ آن پرسیدم و به من گفتند که این شرکت ربوی است. چنان‌که شما می‌دانید مبلغ قرارداد کم است و این سهام برایش سود نقدی و سودی به شکل پرداخت سهام تعلق گرفته و در حال حاضر ارزش آن برابر با سیصد هزار ریال [سعودی] و کمی بیشتر است. لطفا در این باره فتوا دهید.

ایشان پاسخ دادند: «اگر چنان است که می‌گویید شما از وضعیت آن آگاه نبوده‌اید. اکنون آن را بفروشید و اشکالی در قیمت آن نیست و نیازی به پاک کردن ندارد.

همچنین زکات سودهای سابق را اگر زکاتش را نداده‌اید به عنوان زکات یک سال بدهید. وفقک الله» از سایت شیخ.

والله اعلم.